

polju znatna, kar je zopet neugodno vplivalo na njihov tečaj. Ljudje so torej zopet izgubljali premoženje, morali so varčevati še dalje, izterjavali intenzivno dolgove, kar je mnogokrat povzročalo uničevanje knjiženega denarja, predvsem pa je zaradi odpuščanja delovnih moči in skrčene produkcije padal konsum. Marsikako podjetje pri skrčeni produkciji ni moglo redno plačevati svojih kreditov, kar je privedlo zopet nabroj denarnih zavodov v neprilike in marsikak zavod že ni več mogel brez nadaljnega zadovoljiti svojih kreditorjev. Po eni strani je torej zmanjšana kupna moč kakor lavina večala brezposelnost, po drugi strani pa so zadrege denarnih zavodov zbudile nezaupanje in vlagatelji so v paničnem strahu navalili nanje. Ta naval je bilo treba seveda odbiti, če ne drugače s silo, toda nezaupanja tudi sila ni mogla več odstraniti. Razvrednoteni vrednostni papirji, zmrznjeni krediti, zmrznjene hranilne vloge, ogromna brezposelnost in ljudski obup so končni rezultati takega poloma.

Kakor pa so pogoji za takšno uničevanje le umetne narave, tako je dana tudi možnost razmeroma hitrega okrevanja potom umetnih sredstev. Toda za to je treba razumeti, kje tiči vir vseh teh nesreč. Brez umetne pomoči pa bi si ljudstvo opomoglo šele po desetletjih in bi moralo nerazumnosti svojih voditeljev doprinesiti ogromne žrtve.

Graditi sigurnost vsega našega imetja, dà, celo ves naš obstoj na tako bežne osnove, kot jih predstavlja samo zaupanje ljudstva do denarnih zavodov, je neodpušljiva napaka. Države se bodo morale v prihodnje posluževati konkretnih in resničnih narodno-gospodarskih pojmov, predvsem pravičnega denarnega pojma. Na tem mestu sicer ni mogoče navesti, kakšen denarni sistem bi moral nadomestiti obstoječega, da se v bodoče obvarujemo ponovnih in, kakor pač lahko sklepamo, še hujših gospodarskih depresij, kot je današnja. Zavedati pa se moramo, da ni ne denar ne tak ali drugačen denarni sistem tisto, kar narekuje človeštvu obstoj ali pogin, temveč ljudje morajo voditi denarne in gospodarske posle v obče tako, kakor jim prija. To je tudi možno, treba je le jasnih pojmov.

Jezni verzi

Fran Albrecht

Dva sodobna portreta

I.

Jaz sem Dumdum, véliki bankír,
mene je ustvaril narodov prepír.
Bil sem nekđaj človek, majhen, neboğljèn
kramarček sejmarski, boren, zadolžèn.
Potlej pa sem zrastel v nebotično vis

in zobe sem dobil ostre kakor ris.
Danes milijarder sem, véliki bankir.
Pravijo mi tudi: véliki vampir.
V mojem malem žepu carji se tiščé,
milijoni ljudstev krvaveč drhté.
Ah, vladarji ljudstev, klavrni vladarji!
In ta borna ljudstva! — Vsa moč je v denarji...

II.

Jaz sem Dada, moj oče je Dumdum,
gospodar vseh vojnih trum,
prijateljskih in sovražniških,
zmagalec vseh poraženih.
Moj oče je verižil s človeško krvjó,
jaz pa s človeško neumnostjo —
lažejo moji nasprotniki.
Pa kaj nas brigajo vse te reči,
saj me dobro poznate vi vsi!
Jaz sem Dada, lepa in mlada,
vaša bogata, ljubljena Dada!
V veliki vojni sem se rodila,
kmalu po vojni se poročila,
zdaj pa sem ločena gospa.
Zato sem vas vseh prijateljica ...

Modrovanje političnega človeka

Danes tukaj, jutri tam
kakor bolje kaže nam.
Danes sem za pleme vnet,
jutri mi je narod svet,
kot zapiha sapica.
To je pač politika.
Volijo me vsi voliči,
mlado, staro in — mrličii.
Kajti narod je enota,
vseh rodov in dob celota.
In politika je veda.
Ni samo velika skleda,
kjer se strankini pristaši
napasó v bogati paši.